

aanvankelijk zijn aesthetische bespiegelingen vooral gericht op de stoffelijke natuur en de zintuigelijk waarneembare kunstwerken, langzamerhand vergeestelijken zich zijn ideeën en wendt hij zijn aandacht van de in de materie uitgedrukte op de intellegibele schoonheid ⁵⁷⁾.

De vorm, in welken de dingen zich in hun schoonheid aan ons openbaren, wordt volgens Augustinus beheerscht door de numeri ⁵⁸⁾, en terwijl de schoonheid slechts zelden, als bij een kleur of een enkelen muziektoon, eenvoudig is, maar meestal samengesteld uit verschillende elementen, berust zij op de onderlinge verhouding van die elementen, die, hetzij in de ruimte, hetzij in den tijd, door de numeri bepaald worden. De schoonste verhoudingen zijn de gelijkheid, de symmetrie, de gradatie en de tegenstelling. De deelen, uit welker combinatie deze schoonheid is opgebouwd, zijn correlatief verbonden en deze verbinding doet zich aan ons voor als harmonie. Zoo ontstaat een geheel, dat schooner is dan zijn deelen, wanneer het namelijk een eenheid vormt; want eenheid is de hoogste voorwaarde voor schoonheid ⁵⁹⁾.

Bij het waarnemen van door ruimte of tijd bepaalde schoonheid zullen, wanneer men zich afvraagt, waarin de genieting haar bron vindt, onmiddellijk de numeri zich in hun verhoudingen voordoen; van deze waargenomen numeri moet de beschouwer opklimmen tot de numeri, zooals ze in den geest van den kunstenaar geleefd hebben, en ook boven die moet hij opstijgen, totdat hij de eeuwige en onveranderlijke numeri aanschouwt ⁶⁰⁾. Dan zal hij zien, dat de schoonheid der sensibele wereld slechts een nabootsing is van de hoogste schoonheid, die door de ratio kan benaderd worden en van welke God de scheppende Kunstenaar is.

Met dit korte overzicht van Augustinus' aesthetica volsta ik. Zij is, gelijk Svoboda terecht opmerkt ⁶¹⁾, de synthese en de bekroning van de antieke, heidensche aesthetica. Christelijk is slechts de opvatting, dat God de Schepper van zoo groote schoonheid is. Door Augustinus als Christelijk gezien, zoo voeg ik er aan toe, is ook zijn opvatting omtrent de numerositas der dingen als oorzaak hunner schoonheid: zij vond voor hem afdoenden steun in de zooeven door mij geciteerde plaatsen.

Keeren we nu terug tot de Gorgiaansche schemata en zien